

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

1814.

1914.

Rojstna stoletnica dr. Frančiška viteza Močnika.

Kar slavnih mož povestnica nam kaže,
ni jednemu poklic ni bil legak!
Josip Cimperman.

I. DELO UČITELJSTVA ZA ZASLUŽNE MOŽE.

Tujci, potujoči po naši lepi domovini občudujejo našo hvaležnost, ki jo imamo do slavnih in zaslužnih mož, ki so delovali v prid in blagor našega naroda. In res ima naš narod to lepo lastnost, ki ji pravimo hvaležnost, da delavnih in zaslužnih mož tudi ne pozabi, ko so že davno mrtvi ter jih ohrani v trajnem in hvaležnem spominu. Temu priča so razni spomeniki in spominske plošče po raznih krajih naše lepe domovine. Skoraj ne mine leto, da ne odkrijejo spomenika v rojstnem kraju ali pa spominske plošče na rojstni hiši naših zaslužnih narodnih in kulturnih delavcev. Posebne zasluge pri odkritju spomenikov in spominskih plošč ima organizacija naprednega slovenskega učiteljstva. Le-ta naša organizacija je postavila in odkrila krasen spomenik premano umrlemu učitelju - skladatelju **Hrabroslavu Volariču** v Kobaridu. Pri odkritju spomenika slavnemu junaku in matematiku **Juriju baronu Vegi** v Marovčah in pri odkritju spomenika pisatelju in »dobrotniku slovenskega ljudstva« **Mateju Cigaletu** v Črnem Vrhu nad Idrijo in pri odkritju spominske plošče na njegovi rojstni hiši v Lomeh ima zopet organizirano slovensko napredno učiteljstvo velike zasluge. Delo naše organizacije je tudi odkritje spominske plošče našemu nepozabnemu prvoboritelju in uredniku »Učiteljskega Tovarisa« nadučitelju **Andreju Praprotniku** v Podbrezjah na Gorenjskem; odkritje spominske plošče učitelju in uredniku »Učiteljskega Tovarisa« **Mateju Močniku** v Zalogu pri Cerkljah na Gorenjskem; odkritje spominske plošče c. kr. vadniškemu učitelju in »Vrtčeve-

mu« uredniku **Ivanu Tomšiču** na Vinici v Beli Krajini; odkritje spominske plošče zaslužnemu nadučitelju **Marku Kovšči** v Kropi na Gorenjskem. Svedoki učiteljske požrtvovalnosti in hvaležnosti so tudi mnogobrojni nagrobni spomeniki, ki smo jih odkrili širom slovenske domovine našim zaslužnim tovarišem in tovarišicam.

II. ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE DR. FR. VIT. MOČNIKU.

Vse v prejšnjem poglavju navedene spomenike in spominske plošče smo odkrili s primerno slavnostjo. Dne 18. avgusta 1894. l. se je vršila tudi taka, izredno lepa slavnost v Cerknem na Goriškem, ki smo jo uprizorili zgolj napredni učitelji. Ta dan je odkrila Zaveza avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva¹ spominsko ploščo na rojstni hiši učenjaka-matematika **dr. Frančiška viteza Močnika**.² Dne 15. in 16. avgusta je imela naša Zaveza v Gorici svojo glavno skupščino. Dne 17. avgusta zjutraj ob sedmih so se pa odpeljali zborovalci proti oddaljenemu Cerknu, kamor so zaradi slabega vremena dospeli šele ob devetih zvečer. Cerkno je bilo vse razsvetljeno in pokanje topičev je pozdravljalo od daljne poti izmučene goste; posebe jih je pa še pozdravil v imenu občine g. župan Tušar. Zahvalil se mu je podpredsednik naše Zaveze, tovariš ravnatelj Ivan Lapajne. Po teh pozdravih so korakali gosti skozi slavolok z napisom: »Pozdravljeni nam gosti Vi bodite, ki danes Močnikov spomin slavite!« — Omeniti je treba tudi, da je bilo Cerkno vse v cesarskih in narodnih zastavah.

¹ Tedanje oficijalno ime je bilo: Zaveza slovenskih učiteljskih društev.

² »Popotnik« l. 1894, str. 299!

Dan 18. avgusta je bil krasen. Ob 9. uri je bila slovesna služba božja v proslavo cesarjevega rojstnega dne in odkritja spominske plošče slovečemu šolniku in rojaku **dr. Frančišku vitezu Močniku**. Poleg mnogobrojnih občanov, učiteljev in učiteljic se je udeležila slavnosti tudi šolska mladina. Slavnostni govor je govoril gospod cesarski svetnik Fr. Vodopivec, ki je spremljal slovečega rojaka v svojem govoru od rojstva do smrti. Po končanem govoru so se pomaknili slavilci bliže k rojstni hiši Močnikovi, kjer je stal lep slavolok z napisom: »Zaslugi venec!« — Podpredsednik tov. ravnatelj Ivan Lapajne odkrije spominsko ploščo s takim-le napisom: »V tej hiši se je porodil 1. oktobra 1814. l. dr. Fr. Močnik, vitez Fr. Jožefovega reda in železne krone, sloveči matematik — Postavila Zaveza slovenskih učiteljskih društev 18. avgusta 1894.«

Po odkritju so zapeli učitelji Cesarstvo pesem. Na to je bil banket, pri katerem se je izpregovorilo več napitnic v počestčenje spomina **dr. Frančiška viteza Močnika**.

III. DR. FR. VIT. MOČNIKA ROJSTNA STOLETNICA.

Dne 1. oktobra t. l. je minulo sto let, kar se je porodil v Cerknem na Goriškem **dr. Frančišek vitez Močnik**; letos praznujemo torej njegovo rojstno stoletnico, ki nam nudi zopet lepo priliko, da se spominjamo njegovih zaslug na šolsk. polju. Delovanje in zasluge **Močnikove** je kaj spretno opisal za naš list³ velezaslužni šolnik, gospod dvorni svetnik in deželni šolski nadzornik **Frančišek Levec**, in si-

³ Isti čas tudi za uradni list »Laib. Zeitung«.